

метою захисту інтересів суспільства та держави від потенційного вчинення правопорушень (так званої профілактики правопорушень).

Адміністративно-запобіжні заходи застосовуються правоохоронними та іншими управлінськими органами. Вони складають комплекс заходів впливу морального, фізичного, організаційного та іншого характеру, які дозволяють виявляти і не допускати правопорушення, забезпечувати публічний порядок і безпеку в умовах надзвичайних обставин. Вони застосовуються системою державних органів відповідно до Конституції України та норм чинного законодавства у формах зовнішнього та внутрішнього контролю. Особливим видом зовнішнього контролю є право оскарження діяльності посадових осіб громадянами в порядку звернень.

Важливою у забезпеченні законності є розробка та впровадження досконалої нормативно-правової регламентації застосування адміністративно-запобіжних заходів в діяльності уповноважених суб'єктів, що є її юридичною гарантією, які мають включати такі елементи, як межі прав і обов'язків посадових осіб певного органу; чітку модель правомірної або забороненої поведінки як громадян, так і вказаних осіб, а також конкретної міри юридичної відповідальності за неправомірне або недбале застосування розглядуваних заходів адміністративного примусу.

1. Іванов В. В. Матеріально-правові та процесуальні гарантії законності притягнення до адміністративної відповідальності : дис. ... канд. юрид. наук. Харків : Націонал. унів. внутр. справ, 2001. 191 с.

2. Калюжний Р. А., Комзюк А. Т., Погрібний О. О. та ін. Кодекс України про адміністративні правопорушення : науково-практ. коментар. Київ : Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. 781 с.

3. Судові та правоохоронні органи України : підруч. / под ред. проф. О. М. Бандурки. Харків : Ун-т внутр. справ, 1999. 350 с.

4. Про Національну гвардію України : Закон України 13 березня 2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 17. Ст. 594.

5. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 03 квітня 2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 27. Ст. 208.

УДК 351.74

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/476-479

Олександр ПИСЬМЕННИЙ

аспірант кафедри
адміністративного права, процесу
та адміністративної діяльності

Віта КОНОНЕЦЬ

завідувач навчально-наукової
лабораторії з дослідження проблем
протидії організованій злочинності
та корупції Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВТРУЧАННЯ В ДІЯЛЬНІСТЬ НОТАРІАТУ ШЛЯХОМ НЕСАНКЦІОНОВАНОГО ДОСТУПУ ДО РЕЄСТРІВ

Довгий час право доступу до Єдиних та державних реєстрів Міністерства юстиції України мало досить вузьке коло осіб (приватні та державні нотаріуси, працівники Держінформ'юсту). Будь-який вхід користувача-нотаріуса до реєстрів контролювався інженерами Держінформ'юсту, виконані реєстраційні дії перевірялись відповідними спеціалістами, надавались поточні консультації, коригувалась практика роботи нотаріусів з реєстрами.

Останнім часом держава взяла курс на відкритість відомостей з Єдиних та державних реєстрів, а також суттєво розширила коло осіб-реєстраторів. Штат працівників НАІС з контролю за діями реєстраторів не змінився. Таким чином, можливість кваліфікованого

контролю за правильністю та законністю кожної дії реєстратора втрачена.

Окреслюючи проблемні питання в діяльності нотаріату та несанкціонованого доступу до баз даних, зосереджуємо фокус на питанні додаткового захисту відомостей реєстрів від стороннього несанкціонованого злочинного втручання з метою викривлення даних, що визначається пріоритетним напрямом забезпечення безпеки активів громадян і становить засади державних гарантів громадян України в умовах режиму воєнного стану.

З переходом на нову платформу з'явилися нові, до того нікому не відомі, проблеми, такі як несанкціонований доступ до реєстру у вигляді зухвалих реєстраційних дій під ключами реєстраторів та нотаріусів. Вказані проблеми призвели до того, що для нотаріусів та реєстраторів, окрім захищених токенів цифрових підписів (приблизно в кінці 2020 року), було додано другий фактор захисту за допомогою генерації тимчасового десятисекундного цифрового паролю, який необхідно ввести для підтвердження будь-якої реєстраційної дії в реєстрі. Але поява такого захисту не зупинила незаконні реєстраційні дії від імені діючих реєстраторів.

Дана проблематика підтверджується ще й тим фактором, що з 01.01.2013 в межах реформи сфери державної реєстрації було скасовано монополію БТІ на державну реєстрацію права власності та технічну інвентаризацію нерухомого майна. Було розширено кількість суб'єктів, яким надано повноваження щодо державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, до таких суб'єктів віднесли в першій редакції Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» державних реєстраторів органів юстиції та нотаріусів. Їхні функції визначили вищезгаданим законом та порядком Державної реєстрації речових прав на нерухоме майно.

Початково реєстр працював на базі встановленого на комп'ютер реєстратора/нотаріуса програмного забезпечення, а згодом відбувся перехід на браузерну платформу UB (unity base), що була створена у 2012 році українською компанією InBase та пізніше почала використовуватись як платформа для ефективності IT-рішень. Зосереджуємо увагу на тому, що ліцензію Мін'юсту на використання системи було надано приватною компанією, зареєстрованою в Україні.

05.06.2019 Нотаріальна палата України на своєму офіційному сайті публікує звернення наступного змісту: «Починаючи із 3 червня 2019 року Державне підприємство «НАІС» припинило підтримку Автоматизованого робочого місця (АРМ) «Державний реєстр речових прав: Реєстрація» (Desktop) – програмного забезпечення, що використовувалося нотаріусами для роботи у Державному реєстрі речових прав. Відтак, нотаріуси змушені використовувати для реєстрації речових прав АРМ «Державний реєстр речових прав: Реєстрація» (Unity Base).

Нотаріальна палата України отримує численні звернення нотаріусів з цього природу, висловлене стурбованість та просить Міністерство юстиції України втрутитись у ситуацію – про це йдеться у листі НПУ до Мін'юсту від 04.06.2019.

У тому числі, Національна поліція України неодноразово звертала увагу Міністерства юстиції України, що технічна недосконалість Unity Base постійно викликає проблеми в роботі практикуючих нотаріусів та інших державних реєстраторів, спричинені наступними факторами: незручність програмного інтерфейсу; перебої в роботі програмного забезпечення; повільність в прийнятті та обробці введеної інформації, створенні та збереженні сканованих копій; необхідність повторного входу в реєстр у зв'язку з коротким часовим проміжком для сесії; відсутність елементарних необхідних функцій копіювання, «підтягування» інформації; відсутність зручного та достовірного пошуку тощо.

Варто зазначити, що використання Desktop знижувало ризики рейдерських проявів, оскільки зловмисникам перешкоджала процедура інсталяції програмного забезпечення.

Після відключення Desktop швидкість роботи нотаріусів уповільнилась в рази, що призводить до непередбачуваних наслідків та зниження якості вчинення нотаріальних дій.

Враховуючи наведене, Нотаріальна палата України просить відновити роботу АРМ «Державний реєстр речових прав: Реєстрація» (Desktop) на невизначений час з метою стабільної роботи органів нотаріату України в частині вчинення державної реєстрації речових прав юридичних та фізичних осіб.

Наголошуємо, що відповідальність за нестабільну та неналежну роботу Державного реєстру речових прав, згідно із законодавством, несе Мін'юст як держатель цього реєстру. Більше того, такі дії з боку ДП «НАІС» та бездіяльність у цій ситуації Міністерства юстиції України суперечать чинному законодавству, оскільки в подальшому можуть призвести до порушення права власності, яке в Україні має бути непорушним та недоторканим» [2].

Саме ці звернення були першими ластівками щодо проблем у цій сфері. На що очікувалась відповідна реакція з боку Міністерства юстиції України, що демонструють нам окремі справи [3; 4].

Наразі, враховуючи динаміку росту кіберзлочинності в умовах воєнного стану в Україні, на спільних форумах практичних представників нотаріату та реєстраторів розглядаються проблемні питання та надаються відповідні рекомендації, оскільки статистика несанкціонованого входу і зломів робочих місць реєстраторів та нотаріусів невтішна.

Так, 2 лютого 2024 р. на Першому південноукраїнському науково-практичному форумі «Співпраця та комунікація між органами виконавчої влади, нотаріусами, державними реєстраторами» В. Дубовик, керівник Офісу протидії рейдерству, розповів про статистику зломів робочих місць нотаріусів за 2024 р., а саме: 24 випадки. Це випадки, щодо яких безпосередньо звернулись колеги або постраждалі власники нерухомого майна та корпоративних прав.

Враховуючи вищевказане, зосередимо увагу на необхідності дотримання порад щодо мінімізації ризиків інформаційних та кіберзагроз. Визначимо основні правила кібергігієни:

- бути особливо обережними з відкриттям вкладень, що містяться в листах, надісланих на електронну пошту від невідомих користувачів. Під час роботи з поштою потрібно перевіряти розширення вкладених файлів та не відкривати файли навіть з безпечними розширеннями;

- не переходити за невідомими посиланнями в отриманих листах та не завантажувати файли, що мають потенційно небезпечне розширення (наприклад: .exe, .bin, .ini, .dll, .com, .sys, .bat, .js тощо) та навіть безпечне (наприклад: .docx, .zip, .pdf), адже можуть використовуватися загрози, такі як макроси, та інші небезпеки;

- проводити роз'яснювальну роботу з підлеглими, що мають доступ до мережі Інтернет, електронної пошти та працюють з поштовими агентами;

- використовувати ліцензійні операційні системи, інші програмні продукти та своєчасно і систематично їх оновлювати;

- користуватися антивірусним програмним забезпеченням з технологією евристичного аналізу, наприклад, Bitdefender;

- здійснювати регулярне резервне копіювання даних, зберігати резервні копії на зовнішніх носіях інформації та налаштувати функцію «відновлення системи»;

- заборонити доступ до мережі Інтернет програмам, які потенційно можуть бути використані зловмисниками.

Відповідно до законодавства, а саме п. 16 постанови Кабінету Міністрів України від 06 березня 2022 р. № 209, встановлено [1], що державний реєстратор, нотаріус забезпечує формування інформації про проведені реєстраційні дії у Державному реєстрі прав і перевіряє їх відповідність. Якщо виявлено неправомірне використання ідентифікаторів доступу, державний реєстратор, нотаріус зобов'язаний негайно вчинити дії для блокування свого сертифіката та повідомити про це відповідним органам. Технічний адміністратор Державного реєстру прав припиняє доступ до реєстру і розглядає скаргу на неправомірні дії. Після розгляду скарги державний реєстратор, нотаріус може відновити доступ до реєстру за відповідними процедурами.

Враховуючи вищевикладене, проілюструємо наявну ситуацію, що відбувається в діяльності нотаріату. Нотаріуси, всупереч Закону України «Про нотаріат», мають виконувати нетипові для них функції, такі як контроль безпеки діяльності реєстрів, адміністратором яких є ДП «НАІС», а не нотаріуси. Також нотаріусам надаються поради, які аж ніяк не вирішують питання несанкціонованого доступу до реєстрів, а лише створюють видимість того, що проблема виявлена, окреслена та вирішена.

Таким чином, бачимо наступне: не український розробник, який отримує гроші за надання в користування доступу до системи, шукає шляхи реалізації дій щодо унеможливлення несанкціонованого доступу до реєстрів, а нотаріуси забезпечують безпеку зберігання даних у реєстрах шляхом виконання ніким не підтверженого комплексу дій та виконують функції кіберполіції та ДП «НАІС», а у разі виявлення факту несанкціонованого втручання з використанням їхнього ключа добровільно блокують собі доступ до реєстру до винесення усіх процесуальних рішень. Ще раз акцентуємо увагу на тому, що нотаріус сам добровільно блокує собі доступ, тобто фактично припиняє свою діяльність.

Підсумовуючи, хочемо зазначити, що для забезпечення безпеки інформації, внесеної до державного реєстру про нерухоме майно, право на нього та іншої інформації, державою

надано рекомендацію не відкривати фішингові листи, які надходять на електронну пошту, особливо такі як ukr.net та i.ua, використовувати ліцензоване програмне забезпечення, при тому що воно коштує недешево, а саму операційну систему та браузер, в яких ці реєстри будуть працювати коректно, адміністратор системи має обирати самостійно. Тобто станом на 2024 р. не можна увійти до реєстру з операційної системи та браузерів apple, в яких станом на сьогодні використовуються найсучасніші протоколи безпеки даних, потрібно мати окремий комп'ютер для реєстрів, оскільки не рекомендовано з комп'ютера, на якому використовуються реєстри, користуватись інтернетом. Таким чином, щоб забезпечити безпеку даних у єдиних та державних реєстрах, нотаріусам достатньо просто не вмикати комп'ютер.

Хочемо підкреслити, що на сьогодні доступ до реєстрів не може вважатись захищеним, оскільки збільшилось коло суб'єктів користувачів реєстру, а також колишніх користувачів, які мають певні знання, а це – ризики того, що інформація може бути розголошена та передана третім особам або ж отримана третіми особами, які мають за мету вчинити протиправні дії.

1. Деякі питання державної реєстрації та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 06 березня 2022 р. № 209. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/209-2022-p#Text>.

2. Реєстрація речових прав під загрозою: НПУ закликає Мін'юст відновити нотаріусам доступ до АРМ «Державний реєстр речових прав: Реєстрація» (Desktop). *Нотаріальна палата України*. URL : <https://npu.ua/news/reestraciya-rechovix-prav-pid-zagrozoju/>.

3. Про задоволення скарги. *Міністерство юстиції*. URL : <https://minjust.gov.ua/files/general/2024/01/11/20240111133938-22.pdf>.

4. Про задоволення скарги. *Міністерство юстиції*. URL : <https://minjust.gov.ua/files/general/2024/02/07/20240207122124-91.pdf>.

УДК 351.74:342.77

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/479-481

Павло ПІДГОРНИЙ

аспірант кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ З НАСЕЛЕННЯМ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Взаємодія з населенням на засадах партнерства визначена одним із принципів діяльності Національної поліції України (стаття 11 Закону України «Про Національну поліцію»). Зазначений принцип ґрунтується на діяльності поліції, що здійснюється у тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб. Розглядаючи взаємодію поліції та населення більш широко, до такої взаємодії можна віднести положення, наведені у статтях 88 «Взаємодія між керівниками територіальних органів поліції та представниками органів місцевого самоврядування», 89 «Спільні проекти з громадськістю» Розділу VIII «Громадський контроль поліції» згаданого закону України [1].

Якщо брати до уваги науковий доробок вітчизняних фахівців, можна із впевненістю констатувати, що він заснований на висвітленні проблемних питань взаємодії поліції з населенням у звичайний період, запозиченні зарубіжних практик «Community Policing» або передового регіонального досвіду такої взаємодії в межах України. Водночас проблема взаємодії поліції з населенням у особливий період воєнного стану не знайшла належного відображення у науковій та нормативній площинах. Зазначене викликає потребу в дослідженні особливостей такої взаємодії, що має сприяти удосконаленню функціонування поліції.